

Міністерство освіти та науки України
Чорноморський національний університет імені Петра Могили

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Історія міжнародно-правового регулювання питань безпеки»

Ступінь освіти	Третій (освітньо-науковий)
	032 Історія та археологія
Кількість кредитів	3 кредити ЄКТС (90 годин)
Заняття	Лекції – 20 годин Семінари – 10 годин
Мова викладання:	українська
Кафедра, що викладає	історії
Викладач	Підберезних Інна Євгенівна доктор юридичних наук професор (б.в.з.) Персональна сторінка: https://chmnu.edu.ua/pidbereznih-inna-yevgeniyivna/ E-mail: innaevgenievna2017@gmail.com

1. Анотація до курсу

Враховуючи наростаючі конфлікти у світі, гібридні війни та терористичні акти, національна безпека спрямована на захист інтересів не лише однієї особи, а й усього суспільства та держави від різного роду загроз зовнішнього та внутрішнього характеру. Нове покоління фахівців, які володіють належними компетентностями, вміють системно та інноваційно мислити, спроможні вирішувати складні прикладні проблеми в галузі управління національною безпекою в умовах динамічних змін та сучасних викликів, повинні не лише усувати різного плану загрози, а й прогнозувати можливі дії окремих людей, угруповань, організації чи країн, які можуть нанести шкоду для життя та здоров'я громадян своєї країни.

Курс призначений для здобувачів/майбутніх практиків, які цікавляться питаннями національної та міжнародної безпеки, військової стратегії, зовнішньої політики та прийняття рішень. Він зосереджений на основних положеннях оборонної стратегії України, загрозах і можливостях, з якими сьогодні стикається держава, структурах і процесах прийняття рішень щодо національної безпеки та оборони України, включаючи їх сильні та слабкі сторони, а також ролі мирного процесу в стратегічному мисленні України щодо національної безпеки.

У межах курсу підготовка фахівців здійснюється шляхом надання знань, вироблення вмінь та формування практичних навичок необхідних для забезпечення реалізації державної політики, виконання загальнодержавних, галузевих і регіональних програм. Здобувачі вищої освіти грають роль реальних українських осіб, які приймають рішення, і борються з основними проблемами, з якими вони стикаються сьогодні, рекомендуючи практичні дії для їх вирішення. Це обумовлює важливе значення вивчення дисципліни «Історія міжнародно-правового регулювання питань безпеки».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є стан безпекового середовища, міжнародна та національна безпека, її складові, засоби державного управління у сфері безпеки та оборони.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення освітнього компоненту ґрунтується на підготовці фахівця, здатного розв'язувати задачі дослідницького та інноваційного характеру у галузі права міжнародної та національної безпеки і оборони, виявляти та протидіяти загрозам міжнародній та національній безпеці України (за окремими сферами забезпечення та видами діяльності).

Основними **завданнями** вивчення освітнього компоненту «Право міжнародної та національної безпеки» є:

- сформувати у здобувачів вищої освіти комплексне уявлення про систему та структуру міжнародної та національної безпеки і оборони, правове забезпечення сил безпеки та оборони;
- виробити навички збирання, аналізу та систематизації інформації, отриманої з різноманітних джерел;
- освоїти методологію постановки та дослідження проблем забезпечення безпеки на різних рівнях (особистість - громадянське суспільство - держава);
- дати здобувачам знання про ключові напрями зовнішньої та внутрішньої політики провідних зарубіжних держав у сфері забезпечення безпеки та оборони, особливостей їх дипломатії та взаємовідносин з Україною.

3. Результати навчання:

- відтворювати понятійно-категоріальний апарат загальної теорії міжнародної та національної безпеки щодо структури сектору безпеки, об'єктів, суб'єктів та принципів забезпечення міжнародної та національної безпеки;
- аналізувати основні напрями забезпечення міжнародної та національної безпеки і оборони в державі, включаючи правові основи забезпечення міжнародної та національної безпеки, рівні та види міжнародної та національної безпеки, методи забезпечення, управління безпекою особистості, суспільства та держави
- формулювати та аналізувати основні напрями політики забезпечення міжнародної та національної безпеки і оборони, включаючи основні пріоритети національних інтересів в державі, загрози міжнародній та національній безпеці та їх класифікацію за сферами людської діяльності, основи забезпечення національної безпеки в основних сферах життєдіяльності;
- характеризувати систему забезпечення міжнародної та національної безпеки і оборони, включаючи повноваження і функції суб'єктів забезпечення сектору безпеки і оборони, контроль за здійсненням заходів забезпечення безпеки, основні завдання суб'єктів забезпечення сектору безпеки і оборони, а також недержавній системі забезпечення безпеки;
- оцінювати стан безпеки особистості, суспільства та держави за окремими сферами забезпечення і видами діяльності на основі положень теорії безпеки окремих сфер забезпечення міжнародної та національної безпеки і оборони та видів діяльності;
- розробляти основні положення методів та заходів забезпечення безпеки держави у різноманітних сферах життєдіяльності;
- здійснювати пошук нормативно-правової бази за допомогою ресурсу <https://zakon.rada.gov.ua>;
- узагальнювати отримані результати, обробки та аналізу інформації з різних джерел, оформлення та презентування результатів наукової діяльності;
- застосовувати знання державної та іноземних мов, інформаційно-комунікаційних технологій, комп'ютерної техніки.

4. Зміст дисципліни (перелік основних тем):

- Тема 1. Загальна характеристика та суть міжнародної та національної безпеки.
Тема 2. Джерела та принципи міжнародної та національної безпеки.
Тема 3. Типи систем міжнародної безпеки.
Тема 4. Система цивільного контролю сектору безпеки і оборони.
Тема 5. Управління сектором безпеки і оборони.
Тема 6. Планування як інструмент публічного адміністрування забезпечення сектору безпеки і оборони.
Тема 7. Міжнародно-правове регулювання роззброєння та обмеження озброєнь.
Тема 8. Українська держава у системі міжнародної безпеки.
Тема 9. Юридична відповідальність за правопорушення у сфері безпеки і оборони.

5. Методи навчання

Різноманітні форми та методи роботи: читання лекцій, проведення семінарських занять, письмовий контроль у формі тестування та розгорнутих відповідей, організація самостійної роботи здобувачів під керівництвом викладача, керівництво та контроль за виконанням творчих індивідуальних завдань, заохочення студентів до дискусій із проблемних питань, що виносяться на розгляд в плані практичних занять.

6. Форми контролю

Оцінювання якості знань здобувачів здійснюється шляхом поточного та підсумкового (семестрового) контролю.

Форми участі здобувачів в освітньому процесі, які підлягають поточному контролю: - виступ з основного питання; доповнення, запитання до виступаючого, рецензія на виступ; участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття; аналіз нормативно-правових актів, джерельної і монографічної літератури; письмові завдання (тестові, практичні задачі тощо); науково-дослідницьке завдання (проект) (письмова робота, оформлена відповідно до вимог).

Позитивна оцінка поточної успішності (сумарного результату поточної оцінки за семестр) за умови відсутності пропущених або невідпрацьованих семінарських занять є підставою допуску до підсумкової форми контролю – заліку.

7. Розподіл балів, які отримують здобувачі

Оцінка в балах	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
		Оцінка	Пояснення
90-100	Відмінно	A	Відмінно (відмінне виконання лише з незначною кількістю помилок)
82-89		B	Дуже добре (вище середнього рівня з кількома помилками)
75-81	Добре	C	Добре (в загальному вірне виконання з певною кількістю суттєвих помилок)
67-74		D	Задовільно (непогано, але зі значною кількістю недоліків)
60-66	Задовільно	E	Достатньо (виконання задовольняє мінімальним критеріям)
35-59	Незадовільно	FX	Незадовільно

			(з можливістю повторного складання)
1-34		F	Незадовільно (з обов'язковим повторним курсом)

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

Нормативно-правові акти

1. Декларація про державний суверенітет України : Декларація від 16 липня 1990 р. № 55-XII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/55-12>.
2. Конституція України : прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30 (23. 07. 96). – Ст. 141.
3. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
4. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III.. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
5. Про Бюро економічної безпеки України : Закон України від 28 січня 2021 р. № 1150-IX. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1150-20>.
6. Про Збройні Сили України : Закон України від 6 грудня 1991 р. № 1934-XII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12>.
7. Про національну безпеку України : Закон України від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>.
8. Про оборону України : Закон України від 6 грудня 1991 р. № 1932-XII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12#Text>
9. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України : Закон України від 5 жовтня 2017 р. № 2163-VIII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19>.
10. Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України від 5 березня 1998 р. № 183/98-ВР. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80>.
11. Про Службу безпеки України : Закон України від 25 березня 1992 р. № 2229-XII. Верховна Рада України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>.
12. Про Стратегію воєнної безпеки України : Указ Президента України від 25 березня 2021 року № 121/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/n0022525-21>.
13. Стратегія інформаційної безпеки України : Указ Президента України від 28 грудня 2021 року № 685/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/6852021-41069>
14. Про затвердження Національної економічної стратегії на період до 2030 року : постанова Кабінету Міністрів України від 3 березня 2021 р. № 179. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/179-2021-%D0%BF#n25>.
15. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004.
16. Північноатлантичний договір від 4 квітня 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/950_008.
17. Статут Організації Об'єднаних Націй і Статут Міжнародного Суду від 26 червня 1945 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_010.
18. Указ Президента України № 347/2021 від 11 серпня 2021 року. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року "Про Стратегію кібербезпеки України". URL: <https://www.president.gov.ua/documents/4472021-40013>
19. Указ Президента України №347/2021. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 серпня 2021 року «Про Стратегію економічної безпеки України на період до 2025 року». URL: <https://www.president.gov.ua/documents/3472021-39613>
20. Указ Президента України № 685/2021 від 28.12.2021. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017#Text>

Основні інформаційні джерела:

1. Глобальна та національна безпека: підручник / авт. кол.: В. І. Абрамов, Г. П. Ситник, В. Ф. Смолянчук та ін. / за заг. ред. Г. П. Ситника. Київ : НАДУ, 2016. 784 с.
2. Основи стратегії національної безпеки та оборони держави: підруч. для використання у навч.-вихов. процесі / [О. П. Дузь-Крятченко та ін.; заг. ред. В. М. Телелима]; Нац. ун-т оборони України ім. Івана Черняховського, Каф. стратегії нац. безпеки та оборони. Вид. 3-тє, перероб. і допов. Київ : Вид. НУОУ ім. І. Черняховського, 2015. 620 с.
3. Ситник Г.П., Орел М.Г. Національна безпека в контексті європейської інтеграції України: підручник / за ред. Г.П.Ситника. Київ: Міжрегіональна Академія управління персоналом, 2021. 372 с.
4. Ситник Г.П., Орел М.Г. Основи стратегічного планування національної безпеки: посібник / за ред. Г.П.Ситника. Київ: Видавець Кравченко Я.О., 2021. 224 с.
5. Ситник Г.П., Орел М.Г. Публічне управління у сфері національної безпеки: підручник / за ред. Г.П.Ситника. Київ: Видавець Кравченко Я.О., 2020. 360 с.
6. Ситник Г.П., Неліпа Д.В., Орел М.Г. Зовнішня політика та національна безпека: посібник / за ред. Г.П.Ситника. Київ: Видавець Кравченко Я.О., 2021. 244 с.

Додаткова література:

1. Антонов В. О. Конституційно-правові засади національної безпеки України: монографія / В. О. Антонов; наук. ред. Ю. С. Шемшученко. Київ : Талком, 2017. 576 с.
2. Богданович В. Ю. Теоретичні основи, методи й технології забезпечення національної безпеки України: монографія / В. Ю. Богданович, І. Ю. Свіда, Є. Д. Скуліш; за заг. ред. Є. Д. Скуліша. Київ : Наук. вид. відділ НАСБ України, 2012. 548 с.
3. Богуцький П. П. Концептуальні засади права національної безпеки України: монографія. Київ-Одеса : Фенікс, 2020. 376 с.
4. Державна політика забезпечення національної безпеки України: основні напрямки та особливості здійснення: монографія / 37 Криштанович М. Ф., Пушак Я. Я., Флейчук М. І., Франчук В. І. Львів: Сполом, 2020. 418 с.
5. Публічне управління та національна безпека : монографія / А. М. Михненко, Н. М. Грущинська, Ю. В. Нестеряк, Я. Ф. Жовнірчик, І. І. Дейнега, В. П. Приходько, М. Л. Ніжніков, Е. М. Макаренко, О. В. Поліщук, І. В. Чібісова ; за ред. д-ра іст. наук, проф. А. М. Михненка і д-ра екон. наук, доц. Н. М. Грущинської. Київ: НАУ, 2019. – 340 с.
6. Публічне управління та адміністрування у сфері національної безпеки: (системні, політичні та економічні аспекти): словник-довідник / С.П.Завгородня, М.Г.Орел, Г.П.Ситник [уклад.] / за заг.ред. Д.В.Неліпи, Є.О.Романенка, Г.П.Ситника, Київ: Видавець Кравченко Я.О., 2020. 380 с.
7. Підберезних І.Є. Адміністративно-правове забезпечення національної безпеки: порівняльно-правовий аналіз: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / Підберезних Інна Євгенівна. Дніпро, 2022. 33 с.
8. Підберезних І. Є., Галкін Р. Д. Політика національної безпеки Королівства Швеція: історико-правовий контекст // Юридичний науковий електронний журнал. Запорізький національний державний університет, 2022. № 3. С. 172-177.
9. Підберезних І. Є. Сектор безпеки Литви як об'єкт адміністративно-правового регулювання // Прикарпатський юридичний вісник. 2022. № 1. С. 91-96.
10. Сектор безпеки і оборони України: теорія, стратегія, практика: монографія / Ф.В.Саганюк, О.В.Устименко, М.М.Лобко та ін. К.: Академпрес, 2017. 182 с.
11. Тимошенко В.А. Порядок проведення службових розслідувань у секторі безпеки і оборони України. Видавництво КНТ. 2022. 550 с.

Англійською мовою:

1. Cleveland. The knowledge executive. Leadership in an information society. New York: Truman Telley books, 1989. P. 32. 90.
2. MacFarlane, S. Neil; Yuen Foong Khong. Human security and the UN: a critical history. United Nations intellectual history project. Indiana University Press, 2006. P. 346.

3. Huntington S.P. The Clash of Civilization and the Remaking of World Order. N.Y., 1996.
3. Renan E. "u'est se "u'ne nation. 1882.
4. Hobbes, Thomas. Leviathan, or, The matter, forme, and pover of a common wealth, ecclesiasticall and civil by Thomas Hobbes ... London: Printed for Andrew Crooke, 1651. URL: <https://quod.lib.umich.edu/cgi/t/text/text-idx?c=eebo;idno=A43998.0001.001>
5. Renner K. Das Selbstbestimmungsrecht der Nationen. Leipzig-Wien, 1908.
6. Podbereznykh I. et al. 2022. Special Aspects of Administrative Liability in Ukraine. *Amazonia Investiga*. Vol. 11 (52). P. 49-54.
7. Podbereznykh I. et al. (2022). Ukrainian policy in the field of information security. *Amazonia Investiga*. Vol. 11 (60). P. 206-213.
8. Samuel P. Huntington. The Soldier and the State: The Theory and Politics of Civil–Military Relations. *Harvard University Press, Belknap Press*. 1957. 560 p. URL: <https://www.jstor.org/stable/j.ctvjf9wx3>

Електронні ресурси:

1. Офіційний портал Верховної Ради України. Законодавство. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>
2. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. Рада національної безпеки і оборони України. URL: www.rnbo.gov.ua
4. Президент України / Офіційне інтернет-представництво. URL: <http://www.president.gov.ua>
5. Урядовий портал. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>
6. Генеральний штаб ВСУ. URL: www.zsu.gov.ua
7. Служба безпеки України. URL: <http://www.sbu.gov.ua>
8. Офіс Генерального прокурора. URL: <http://www.gp.gov.ua>
9. Судова влада України. URL: <https://court.gov.ua>
10. Бібліотека Інституту Поглиблених Правничих Студій. Велика Британія. URL: <http://ials.sas.ac.uk/library/eservice/elibrary.htm>
11. Національний інститут стратегічних досліджень. URL: <http://www.niss.gov.ua>
12. Центр політико-правових реформ. URL: <http://pravo.org.ua>
13. Міністерство юстиції України. URL: <https://minjust.gov.ua/>
14. Портал МВС України. URL: <https://mvs.gov.ua/>

Онлайн курс:

За проходження рекомендованого онлайн курсу із отриманням сертифікату в результаті, викладач може додати здобувачу вищої освіти 5 б. за 1 курс (загалом не більше, ніж 20 б.).

1. Інформаційна безпека. Retrieved from: https://prometheus.org.ua/course/course-v1:Internews+INFOS101+UA_2021_T3